

Svenska Tornedalingars Riksförbund
Tornionlaaksolaiset

VERKSAMHETSPLAN 2019

VISION

STR-T ska vara ett språkrör, ett stöd och en inspirationskälla för alla som känner samhörighet med meänkieli och med det ursprungliga språkområdets kultur och historia.

VÄRDEGRUND

STR-T hävdar alla människors lika värde och rättigheter. Vi verkar för utveckling och bevarande av meänkieli och vår kultur samt deltar i samhällsdebatten i frågor som rör vår minoritet.

FÖRBUNDETS MÅLSÄTTNING ENLIGT STADGAR

Svenska Tornedalingars Riksförbund, Tornionlaaksolaiset, STR-T, är en intresseorganisation i språkliga, kulturella och samhällliga frågor. Förbundet är en intresseorganisation för alla som känner samhörighet med meänkieli och det ursprungliga språkområdets kultur och historia. Förbundet som grundades 1981 är religiöst och partipolitiskt obundet. Förbundet är ett språkrör för en ursprunglig inhemsk, språklig och kulturell minoritet och utgör regeringens remissinstans i frågor som rör minoriteten. Målsättningen är att främja och stärka minoritetens identitet samt språkliga och kulturella utveckling och förankring.

FÖRBUNDETS SPRÅKPOLICY OCH PERSPEKTIV PÅ IDENTITETEN

2008 antog förbundet följande språkpolicy; *STR-T:s mål är att främja och utveckla meänkieli i både tal och skrift. Vi äger en förståelse för de lokala varieteterna som tillämpas och utvecklar språket med språkbrukare och myndigheter.* Språkpolicyn har sin utgångspunkt i att språkliga rättigheter är mänskliga rättigheter och att förbundet arbetar på ett inkluderande sätt.

Tornedalingar är erkända som nationell minoritet och meänkieli är erkänt som ett nationellt minoritetsspråk. Alla identifierar sig inte som tornedalingar, en del identifierar sig som lantalaiset eller kväner. Meänkieli består framför allt av tre dominerande varieteter – tornedalsvarietet, gällivarevarietet och lannankieli.

FÖRBUNDETS MÅLSÄTTNING 2019

1.1 FÖRBÄTTRAD EGEN FINANSIERING

Att fortsättningsvis arbeta med inflytande ser STR-T som särdeles prioriterat med hänvisning till LoNM (Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk; SFS 2009:724). STR-T är regeringens remissinstans i minoritetsfrågor, vilket kräver en insatt och välfungerande kansliorganisation med fler anställda. Detta är en förutsättning för att man på ett stadigvarande och seriöst sätt ska kunna stötta lokalavdelningar samt informera, bevaka och stötta kommuner och myndigheter. Frågan om permanent ökat stöd till företrädare för nationella minoriteter ska fattas av regeringen.

MÅLSÄTTNING 2019:

-Verka för ett ökat ekonomiskt stöd till förbundet.

1.2 ATT EN SANNINGS- OCH FÖRSONINGSKOMMISSION TILLSÄTTS

Förstudien *Då var jag som en fånge* – Statens övergrepp på tornedalingar och meänkielitalande under 1800- och 1900-talet av Curt Persson överlämnades till regeringen 2018. Efter överlämnandet har förbundet och Met Nuoret arbetat vidare med vittnesmålsinsamling, information och förankring i avvaktan på beslut om tillsättandet av en sannings- och försoningskommission. Ärkebiskop Antje Jackelén och Svenska kyrkan har 2018 uttalat sitt stöd för tillsättandet av en sannings- och försoningskommission.

MÅLSÄTTNING 2019:

-Svenska staten fattar beslut om att tillsätta en sannings- och försoningskommission för tornedalingar, kväner och lantalaiset.

1.3 SPRÅKCENTRUM FÖR MEÄNKIELI

Institutet för språk och folkminnen, Isof, har redovisat sitt uppdrag till regeringen 1 februari 2019. Förbundet kan konstatera att utredningen hörsammat förbundets förslag om ett språkcentrum för meänkieli med två fysiska lokaliseringar med totalt fem heltidstjänster.

MÅLSÄTTNING 2019:

-Att regeringen fattar beslut om att etablera ett språkcentrum för meänkieli under 2019 och att språkcentrumet inrättas senast 2020.

1.4 HEMVIST FÖR DEN TORNEDALSKA KULTUREN

Frågan om en kulturinstitution är väckt 2017 av fullmäktige vid Region Norrbotten på initiativ av förbundet. Tornedalingar, kväner och lantalaiset saknar en kulturinstitution med nationellt ansvar. I arbetet med kulturinstitutionen är det särdeles viktigt att den berörda minoriteten bereds inflytande, representation och delaktighet. Regionstyrelsen för Region Norrbotten äger frågan och ska i dialog med berörd minoritet, myndigheter och Statens kulturråd utreda möjligheten att stödja tillkomsten av en kulturinstitution i Norrbotten.

MÅLSÄTTNING 2019:

-Att Region Norrbotten tillsätter en förstudie som arbetar vidare med frågan rörande organisering, innehåll och finansiering av en kulturinstitution.

1.5 KULTUR OCH HISTORIA

Förstudien *Då var jag som en fånge* (Curt Persson, 2018) bekräftar att det krävs vidare vetenskaplig forskning om minoritetens historia från flera olika perspektiv. Bland annat är inte vår historia berättad av oss själva utan oftast av majoritetssamhället. SOU 2017:60 gör bedömningen att frågan om det kan finnas ytterligare urfolk i Sverige inte har prövats. Förbundet kan också konstatera att bristen på läromedel är total när det gäller kultur och historia, vilket vi delar med de övriga nationella minoriteterna.

MÅLSÄTTNING 2019:

-Verka för mer vetenskaplig forskning inom kultur och historia.

-Verka för att frågan om det finns fler urfolk i Sverige ska prövas av svenska staten.

2. STÄRKA OCH UTVECKLA DEN LOKALA VERKSAMHETEN

För att stärka tornedalingarnas, kväners och lantalaisets inflytande i samhälleliga frågor är det av vikt att den enskilde känner till lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och hur den tillämpas. Syftet med lokalavdelningar är att påverka i frågor som rör samhällsutveckling och minoritetsfrågor på lokal nivå. Detta skapar möjlighet för förbundet att effektivare verka på den nationella arenan. Förbundsstyrelsen vill också ha en närmare kontakt med lokalavdelningarna.

MÅLSÄTTNING 2019:

-Genomföra minst en informationsträff med alla lokalavdelningar.

-Stötta bildandet av nya lokalavdelningar.

-Verka för ökad samordning med lokalavdelningar vid samråd med myndigheter och organisationer.

3.ATTRAHERA FLER MEDLEMMAR

De senaste årens positiva utveckling i identitetsfrågor har lett till ett ökat medlemsantal i förbundet. Förbundet får också starkare gehör för sina frågor. Det finns ett nyvaknat intresse för identitetsfrågor i samhället.

MÅLSÄTTNING 2019:

- Genomföra uppföljningsträffar med lokalavdelningar.
- Öka medlemsantalet med tio procent.

4.UTBILDNING

STR-T kan efter nio års erfarenhet av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk konstatera att vi flyttat fram våra positioner och får gehör för våra frågor, men att det fortfarande kvarstår en del brister som bör åtgärdas enligt nedan.

- Att modersmålsundervisning ska utökas enligt Europarådets rekommendationer.
- Att barn i förskola samt förskoleklass ska ha rätt till modersmålsstöd.
- Att Skolverket får ett långsiktigt övergripande ansvar för produktion av läromedel för minoritetsspråket meänkieli och läromedel om tornedalingar, lantalaiset och kväner. Produktion av läromedel behöver komma igång omgående och säkerställas på lång sikt i dialog med företrädare. Frågan är uppmärksammas av SOU 2017:60.
- Att en stark och tydlig lärarutbildning samt lärarfortbildning skapas vid Umeå universitet. Att ett universitet har ansvar både för en stark grundutbildning, en bra lärarutbildning och en kontinuerlig lärarfortbildning är tillsammans med produktion av läromedel och språkvård nyckeln till att meänkieli även i framtiden kan vara ett levande språk i Sverige.
- Att man i Sverige gör en kartläggning av kunskapen hos både grundskoleelever och gymnasieelever då det gäller de nationella minoriteterna, enligt de krav som finns i både läroplaner och kursplaner. STR-T påpekar också vikten av att en kontinuerlig uppföljnings-mekanism finns, för att säkerställa kunskapen hos barn och unga om de nationella minoriteterna i Sverige.
- Att en kartläggning av kunskapsnivån hos lärarstuderande utreds i hela Sverige och visar det sig, vilket STR-T misstänker, att kunskapen om t.ex. minoriteten meänkielitalande är låg, behöver lärosätena tvingas till att införa obligatorisk information om de nationella minoriteterna, oavsett nivå och inriktning och oavsett var i landet man går en utbildning. Frågan är uppmärksammas av SOU 2017:60.
- Att ändra lagstiftningens utformning då det gäller utbildning i förvaltningsområdet så att även grundskolan inkluderas på samma sätt som barnomsorgen idag.
- Att tolk- och översättarutbildning skräddarsys för att passa meänkieli och att den utbildningen genomförs på det universitet som har både grund- och lärarutbildningsansvar.
- Att resurser tillsätts så att Tornedalens Folkhögskola kan påbörja etableringen av ett nationellt center för grundläggande utbildning i meänkieli för vuxna.

MÅLSÄTTNING 2019:

- Att staten tar fram en utbildningsstrategi för meänkieli och dess varieteter.

5. VÅRD OCH OMSORG

Liksom för andra områden har det inom vård och omsorg införts stärkta krav i lagstiftningen. Detta kräver nya satsningar inom vård och omsorg för att kunna bemöta individen på deras eget språk. Denna utmaning måste bemötas av samhället med en kompetensförsörjningsstrategi.

MÅLSÄTTNING 2019:

-Samråd och uppföljning med berörda myndigheter så att lagen efterlevs.

6. STRATEGISKA SAMVERKANSPARTNERS

STR-T ska även fortsättningsvis samverka med organisationer i projekt och aktiviteter som rör identitet, jämställdhet, generationsväxling, språkrevitalisering, kultur och inflytande.

MÅLSÄTTNING 2019:

-Kartlägga hur samverkan kan ske med Tornedalsteatern, Tornedalens Folkhögskola, Meän Akateemi, Tornedalsgillet, Norske Kveners Forbund-Ruijan Kveeniliitto, Meänmaa, Kvenlandsförbundet, Tornedalsrådet m.fl.

-Anordna gemensamma aktiviteter med andra nationella minoriteter och organisationer.

7. INFLYTANDE INOM KULTUR, MEDIA OCH SPRÅKVÅRD

Kultur, media och språkvård är viktiga för ett levande meänkieli.

I förhållande till finska och samiska är meänkieli kraftigt underrepresenterad i utbudet inom public service. Detta beror på att det endast är en handfull personer som representerar meänkieli inom public service. STR-T har nått en del framgångar i att SR Meänraatio inte längre sorterar under Sisuradio, däremot är SVT Meänkieli en underavdelning i SVT Sapmi. STR-T menar att det krävs en annan form av organisering och utökade personella resurser för att öka programutbudet samt stärka kvaliteten. STR-T är av uppfattningen att journalister behöver kunskap om nationella minoriteter, detta bör vara en naturlig del i journalistutbildningarna.

Kulturen är ofta inkörsport till meänkieli. Det är av vikt att det finns kulturutövare som sprider kunskap och som utmanar strukturer. STR-T:s roll är att verka som möjliggörare för att stärka identitet och självkänsla. Tornedalsteatern är en viktig aktör och bör få erforderliga resurser för att kunna verka på fler arenor och möta ny publik. För Luleås och Stockholms del kan STR-T konstatera att när kommunerna nu ingår i förvaltningsområdet för meänkieli tillförs resurser och ansvar vilket möjliggör fler kulturinslag. Å andra sidan kan förbundet också konstatera att tornedalingar, kväner och lantalaiset saknar en kulturinstitution med nationellt ansvar för kulturen, se punkt 1.4. Medel till kultursatsningar sker via det allmänna, vilket medför att minoriteten saknar egenmakt för insatser som bedöms vara prioriterade.

Därför har förbundet startat en dialog med Region Norrbotten om möjligheten att avsätta medel tillgängliga endast för tornedalingar, kväner och lantalaiset.

2018 anställdes den första språkvårdaren för meänkieli vid Institutet för språk och folkminnen, vilket är positivt. Utöver språkvårdaren krävs utökade resurser för två ytterligare tjänster och en betydande ökning av språkvårdande medel för att bedriva utåtriktad verksamhet såsom inspelningar och dokumentation främst i förvaltningsområdet för meänkieli.

MÅLSÄTTNING 2019 MEDIA:

-Säkerställa en långsiktig ökning av programproduktion inom public service med åtföljande ökning av sändningstimmar.

MÅLSÄTTNING 2019 KULTUR:

-Förbundet ska skapa egenmakt vad gäller kulturmedel i dialog med Region Norrbotten.

MÅLSÄTTNING 2019 SPRÅKVÅRD:

-Förbundet ska verka för ökade resurser till språkvården för meänkieli

STR-T:S MÅLSÄTTNING 2019 METAVISI

Tidningen har månadsvis publicerat en artikel på meänkieli och svenska. Statens kulturråd höjde under 2018 anslaget för periodiska tidskrifter, men en reducering är åter aktuell 2019. Verksamheten konstaterar att stödet på lång sikt är ytterst osäker.

MÅLSÄTTNING 2019:

-En utökad och stadig budget för METavisi

-Att stärka och kvalitetsutveckla innehållet i METavisi och att samverka med lokalavdelningar och Met Nuoret om innehåll.

-Att säkerställa en fortsatt digital utgivning.

STR-T:S MÅLSÄTTNING 2019 PROJEKT

STR-T ska samverka med organisationer, kommuner och myndigheter i projekt som harmonierar med förbundets prioriterade frågor enligt punkt 1 ovan.

MÅLSÄTTNING 2019:

-De enskilda projekten ska bära sina egna kostnader.

SAMMANFATTNING MÅLSÄTTNING 2019

VERKSAMHETSOMRÅDE	MÅL 2019
FÖRBUNDSVERKSAMHET	
	Verka för ett ökat ekonomiskt stöd till förbundet
	Svenska staten fattar beslut om att tillsätta en sannings- och försoningskommission för tornedalingar, lantalaiset och kväner.
	Att regeringen fattar beslut om att etablera ett språkcentrum för meänkieli under 2019 och att språkcentrumet inrättas senast 2020.
	Att Region Norrbotten tillsätter en förstudie som arbetar vidare med frågan rörande organisering, innehåll och finansiering av en kulturinstitution.
	Verka för mer vetenskaplig forskning inom kultur och historia.
	Ordförandekonferens
	Verka för att frågan om det finns fler urfolk i Sverige ska prövas av svenska staten.
	Genomföra minst en informationsträff med alla lokalavdelningar.
	Stötta bildandet av nya lokalavdelningar.
	Verka för ökad samordning med lokalavdelningar vid samråd med myndigheter och organisationer.
	Genomföra uppföljningsträffar med lokalavdelningar.
	Öka medlemsantalet med tio procent.
	Att staten tar fram en utbildningsstrategi för meänkieli och dess varieteter.
	Samråd och uppföljning med berörda myndigheter så att lagen efterlevs.
	Kartlägga hur samverkan kan ske med Tornedalsteatern, Tornedalens Folkhögskola, Meän Akateemi, Tornedalsgillet, Norske Kveners Forbund-Ruijan Kveeniliitto, Meänmaa, Kvenlandsförbundet, Tornedalsrådet m.fl.
	Anordna gemensamma aktiviteter med andra nationella minoriteter och organisationer.
	Säkerställa en långsiktig ökning av programproduktion inom public service med åtföljande ökning av sändningstimmar.
	Förbundet ska skapa egenmakt vad gäller kulturmedel i dialog med Region Norrbotten.
	Förbundet ska verka för ökade resurser till språkvården för meänkieli.
METAVISI	
	En utökad och stadig budget för METavisi.
	Att stärka och kvalitetsutveckla innehållet i METavisi och att samverka med lokalavdelningar och Met Nuoret om innehåll.
	Att säkerställa en fortsatt digital utgivning
PROJEKT	
	De enskilda projekten ska bära sina egna kostnader

